

*Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Okul Öncesi Öğretmenliği Programına İlişkin Metaforik Algıları**

*Hatice UYSAL¹, Şenay ÖZEN ALTINKAYNAK², Necdet TAŞKIN³,
Berrin AKMAN⁴, Fatma Çağlayan DİNÇER⁵*

Özet

Bu araştırma, Türkiye’de farklı üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği programlarında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının okudukları programa ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Betimsel nitelik taşıyan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim yaklaşımı kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Hacettepe, Yüzüncü Yıl ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programlarında öğrenim gören 264 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin sahip oldukları algıları ortaya çıkarmak için görüşme formu hazırlanmıştır. Öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin algıları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre erişilen 264 öğretmen adayı okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin toplam 183 geçerli metafor üretmiştir. Elde edilen veriler ışığında oluşturulan kategoriler içerisinde en fazla metafor barındıran kategoriler “vazgeçilmez/gerekli”, “rehber/yönlendiren” ve “zenginlik/derinlik” iken en az metafor “estetik/değerli”, “zor” ve “bilgi kaynağı/öğreten” kategorilerinde toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, öğretmen yetiştirme programı, öğretmen adayları, metafor.

Abstract

This research aimed at revealing perceptions of teacher candidates attending preschool teacher training programs of different universities in Turkey related to programs that they attend through metaphors. Phenomenology approach, one of the qualitative research methods, was used in the research which bears a descriptive quality. The study group chosen with convenience sampling method consists of 264 teacher candidates attending Preschool Education Department of Hacettepe, Yüzüncü Yıl and Karadeniz Technical Universities in the academic year of 2013-2014. An interview form was used to reveal perceptions of teacher candidates attended the research related to preschool teacher education programme. Preschool teacher candidates' perceptions of preschool teacher training programs were analyzed by the method of metaphor analysis. According to the findings obtained in this study, 264 preschool teachers candidates accessed have produced a total of 183 valid metaphors related to preschool teacher training program: Within the categories established under the light of data obtained, those including most metaphors are accumulated in categories such as "essential/necessary", "guide/director" and "richness/depth", while the least metaphor including ones as "aesthetics/valuable", "difficult" and "a source of information/teacher".

Keywords: preschool, teacher training program, teacher candidates, metaphor

¹ Dr., Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, uysal.hatice@yahoo.com.tr

² Yrd. Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ozen.senay@gmail.com

³ Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, netaskin@gmail.com

⁴ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, bakman@hacettepe.edu.tr

⁵ Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, cdincer@education.ankara.edu.tr

GİRİŞ

Gelişimde kritik yıllar olarak kabul edilen okul öncesi dönemde, çocuğun aile ve yakın çevresi dışında karşılaştığı ilk yetişkin olan okul öncesi öğretmeni, çocuğun okula karşı edindiği ilk izlenimde ve sonraki yıllarda okula bakış açısının şekillenmesinde büyük bir etkiye sahiptir. Öğretmenin kişiliği, mesleki yeterliği ve tutumu çocuğun okula ve öğretmene bakış açısını etkilemektedir. Aynı zamanda okul öncesi eğitim programlarını yürütme, eğitim hedeflerine ulaşma ve sağlıklı bir veli-öğretmen ilişkisi kurarak velilerin, çocukların okul yaşantılarını desteklemelerini sağlama sorumluluğu öğretmenindir (Akman ve Taşkın, 2010). Bu bağlamda, genelde öğretmenlik mesleği özelde ise okul öncesi öğretmenliği profesyonellik gerektiren bir meslektir (Yıldırım, Ünal ve Çelik, 2011).

Mesleklerini profesyonel olarak sürdürecektir nitelikli öğretmenlerin yetişmesinde ise hizmet öncesi eğitim olarak ifade edilen öğretmen yetiştirme programlarının etkisi büyüktür. Bundan dolayıdır ki, son yıllarda ABD başta olmak üzere pek çok gelişmiş ülke gibi Türkiye de, öğretmen yetiştirme sistemini yeniden sorgulamaya başlamış, reformlar gerçekleştirmiştir. Türkiye’de öğretmen yetiştirme ile ilgili gelişmeler incelendiğinde hem cumhuriyet öncesi, hem de cumhuriyet döneminde pek çok uygulamanın hayata geçirildiği ve bu konudaki çalışmaların aralıklarla devam ettiği görülmektedir (Dündar ve Karaca, 2013; Akman ve Taşkın, 2010). Bu uygulamaların içerisinde okul öncesi öğretmenliği ile ilgili ciddi düzenlemeler son çeyrek asırda daha da görünür hale gelmektedir. Özellikle Yükseköğretim Kurumu’nun, eğitim fakültelerini ele alarak uygulanan öğretmen yetiştirme sisteminde 1998 yılından itibaren yapılanmaya gitmesi, öğretmen yetiştirme politikaları açısından olumlu bir başlangıç olmuştur. Okul öncesi öğretmenliği de söz konusu bu yapılandırma çerçevesinde İlköğretim Bölümünün içinde bir anabilim dalı şeklinde yapılandırılmıştır. Daha sonra 2006 yılına gelindiğinde Eğitim Fakülteleri içerisindeki tüm öğretmenlik lisans programları gibi okul öncesi öğretmenliği programı da revize edilmiştir (Akman ve Taşkın, 2010). 2014 yılı itibarıyla 78 fakültede okul öncesi öğretmenliği lisans programı mevcut olup bu programlarda okul öncesi öğretmeni yetiştirilmektedir. Araştırmalar (Şahin, Kartal ve İmamoğlu, 2013; AÇEV, 2002; 2005) zaman içerisinde geliştirilen söz konusu programın beraberinde bazı sıkıntılar getirdiğini, beklenen iyileştirmeyi tam olarak sağlayamadığını ortaya koymaktadır. Değişen teknoloji ve imkânlar, zamane çocukları olarak ifade edilen yeni neslin karakteristik özellikleri ve gereksinimleri, okul öncesi öğretmen adaylarının alanları ile ilgili gerekli bilgi ve becerileri edinebilecekleri güncel bir programı ya da var olan programın geliştirilmesini de gerekli kılmaktadır. Öğretmen yetiştirme sisteminin tüm bileşenlerinin, sürekli bir değerlendirme süreci içinde sorgulanması, bugünün ve geleceğin gerektirdiği nicelik ve nitelikte öğretmen yetiştirmek için sürekli iyileştirilmesi gerekmektedir (Azar, 2011).

Öğretmen adayının, ileride nasıl bir öğretmen olacağı konusunda aldığı eğitim büyük oranda belirleyici olmaktadır. Nitelikli eğitim, adayı daha donanımlı hale getirebilmektedir. Ancak bu süreçte doğru okumaların yapılabilmesi için öğretmen adaylarının duygu, düşünce, inanç, algı, tutum ve beklentilerinin bilinmesi gerekir. Zira söz konusu faktörler öğretmen eğitimi sürecini temelden etkileyen ciddi faktörler arasında sayılmaktadır. Bu faktörleri araştıran çalışmalara bakıldığında ise, sıklıkla metaforların kullanıldığı görülmektedir (Kaya, 2014; Özbaş ve Aktekin, 2013; Thomas ve Beauchamp, 2011; Zhao, Coombs ve Zhou, 2010).

Bireyler, soyut ve karmaşık olguları anlama, açıklama ve günlük yaşamlarında daha çok ifade gücünü arttırmak adına metaforları sıklıkla kullanmaktadırlar. Metaforlar bu anlamda aynı zamanda iletişime ve ifade becerilerine de katkı sağlayabilmektedir (Aykaç ve Çelik, 2014). Metafor kullanımı, bireyin genel olarak dünyayı kavrayışına sinen bir düşünme biçimi ve bir görme biçimi anlamına gelir. İnsanlar, gerek kendi duygu ve düşüncelerini tanımlarken gerek karşılarındakilerin duygu ve düşüncelerini tanımlarken metaforlardan yararlanmaktadırlar. Bu bağlamda metaforlar, bireylerin dünyayı ve kendilerini algılama biçimlerini göstermektedir (Dündar ve Karaca, 2013). Bireye iki olay, olgu, konu ya da kavram

arasında karşılaştırma yapmayı ve bunlar arasındaki benzerlikleri mecazlı bir anlatımla sunmayı sağlar. Böylece iki şey ile ilgili benzerliklere dikkat çeker ya da birini diğerinin yerine geçirerek açıklama olanağı sunar (Coşkun, 2010; Döş, 2010; Jensen, 2008). Tanımların ortak noktasından hareketle metaforlar, kavramların anlaşılmasında zihinsel süreçleri düzenlemek adına günlük hayatımızda da bilinçli ya da bilinçsiz olarak sıklıkla kullandığımız, benzetmeler aracılığıyla anlamlandırma ve somutlaştırma araçları olarak tanımlanabilir. Bu anlamda oluşturulan metaforlar, bireylerin yaşantı deneyimlerini yansıtmada ve algılarını belirlemede bir araç olarak kullanılabilir. Metaforlar, eğitim bilimleri alanında da kavramların analiz edilmesinde, yaşama yakınlık sağlayarak anlaşılır duruma getirilmesinde, deneyimlerin aktarılmasında, duygu ve düşüncelerin paylaşılmasında, bir nesneye, kavrama ya da olguya ilişkin algıların belirlenmesinde kullanılmaktadır (Aykaç ve Çelik, 2014).

Metaforlar, bilinen ile bilinmeyen arasında ilişkilerin kurulmasını sağlayan zihinsel araçlardır. Bunu da zihinde meydana gelen bir dizi bilişsel süreçler aracılığıyla yapan (Riejos vd., 2001) metaforlar bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak dikkat çekmektedir. Günümüzde zihnin çift yönlülüğüne yönelik araştırmalar artmıştır. Sağ beyin, görsel düşünmeyi, modelleri ve şekilleri tanımlama işlevlerini kontrol etmektedir. Sol beyin ise sözel ve doğrusal düşünmeyi kontrol etmektedir. Yirminci yüzyılın büyük bir kısmında eğitim sistemleri sol beyin işlevlerinin geliştirilmesine odaklanmışlardır. Bununla birlikte yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri hem sağ hem de sol beynin dinamik bir denge içerisinde çalışmasını gerektirmektedir. Her iki beynin düşünme sürecini dengeleyip verimini artıracak bir araç olarak "metafor" kullanılmaktadır. Metaforlar, karmaşık fikirlerin daha kolay anlaşılmasını sağlayan zihinsel haritalardır. Tamamen farklı fikirleri sağ beyinde sentezlenir, eşleştirilir ve karşılaştırılır. Bu yapılırken sol beynin doğrusal işlevlerinin göz ardı ettiği ardışık düşünme olasılıkları da kullanılır (Heidorn, 2001). Alan yazında yalnızca söz figürü değil aynı zamanda düşünce figürü (5; Akt. Sanchez vd., 2000) olarak açıklanan metaforlar, bireyin yüksek düzeyde soyut bir kavramı anlama ve açıklamada kullanabileceği zihinsel araçlar (6, 7) olarak betimlenmiştir. Metafor, bir şeyi başka birisinin gözüyle görmek veya bir kavram alanını başka bir alanın açısından yapılandırmak veya anlamak olarak açıklanabilir (Akt. Sanchez vd., 2000). Bu bağlamda metaforların sonuçları vardır (Strenski, 1989). Bu sonuçlar düşüncelerimizi yansıtır, şekillendirir ve sonuç olarak davranışlarımızı belirler. Metaforlar aracılığıyla kullanılan bu zihinsel bağlantıların asıl hedefinin soyut kavramları, yaşantımıza biraz daha yaklaştırmak ve somutlaştırmak olduğu söylenebilmektedir (Riejos vd., 2001).

Metaforlar, ilk olarak 1980'li yıllarda Lakoff ve Johnson'un geliştirmiş oldukları "zihinsel metafor kuramı" olarak adlandırılan bir bakış açısından ortaya çıkmıştır. Bu kurama göre metaforlar dolaylı yollardan öğrenebilecek soyut kavramların öğrenilmesinde oldukça etkilidir (8). Metaforlar, bireylerin kendi dünyalarını çözümlemelerine ve oluşturmalarına yönelik güçlü bir zihinsel modelleme mekanizmasıdır. Metafor daha çok gerçek ve yaşantının, kişide nasıl yorumlandığının anlaşılması için kullanılmaktadır (Aslan ve Bayrakçı, 2006). Bir başka deyişle, metaforlar analiz edilmek istenen kavramların kişiler tarafından nasıl algılandığının belirlenmesinde yardımcı olur (10). Bu da bireylerin hayat görüşlerinin belirlenmesinde ve olayları algılayışının ortaya çıkarılmasında önemlidir (Şahin ve Baturay, 2013). Metaforlar, öğretmen yetiştirme programlarında gelişen mesleki bilgileri daha anlaşılır kavramsal ifadelerle anlamak ve anlatmak adına kullanılabilir. Öğretmen yetiştirme programındaki öğretmen adayları onların inançlarını ve bunların anlamlarını, bilinçli ya da bilinçsiz olarak deneyimlerinden ortaya çıkan sonuçları metaforlar yardımıyla açıklayabilirler. Bu durumlar öğretmen adaylarının anlatmak istedikleri soyut ifadeleri somutlaştırmalarında ve aktarmalarında da yardımcı olur (Dündar ve Karaca, 2013).

Öğretmen yetiştirme programlarının çeşitli aşamalarında, öğretmen adaylarının öğrenme, öğretme ve öğretimle ilgili üretecekleri metaforlardan öğretmen adaylarının

öğretmenlik mesleğiyle ilgili algıları ortaya çıkartılabilir veya değerlendirilebilir (Güveli, İpek, Atasoy ve Güveli, 2011). Nitekim gerek öğretmenlerin gerekse öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin algıları, inançları ve görüşleri ile ilgili hem yurt içinde (Kaya, 2014; Özbaş ve Aktekin, 2013; Pektaş ve Kıldan, 2009) hem de yurtdışında (Thomas ve Beauchamp, 2011; Zhao, Coombs ve Zhou, 2010) metaforlara dayalı çok farklı araştırmalara rastlamak mümkündür. Ancak okul öncesi öğretmenleri ile ilgili metafor çalışmalarının çok da yaygın olmadığı görülmektedir. Özellikle Türkçe alan yazında birebir okul öncesi öğretmeni adaylarıyla yapılan metafor çalışmasına rastlanmamıştır. Bu yönde çalışmaların yapılması son derece anlamlıdır. Öğretmen yetiştirme programlarının öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini bireye kazandıracak unsurları içermenin yanı sıra onların ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlı olması önemlidir. Programların bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olup olmadığını ve başarıyla uygulanıp uygulanmadığını değerlendirme sürecinde programın hedef kitlesinin görüşlerine de başvurulmalıdır. Bu bağlamda, okul öncesi öğretmen adaylarının üniversitelerde uygulanmakta olan okul öncesi öğretmeni yetiştirme programına ilişkin algılarının ne olduğu incelenmeye değer bir konu olup bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada amaç, Türkiye’de farklı üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği programlarında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının okudukları programa ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma, var olan durumun olduğu gibi ortaya konmasını amaçladığından betimsel nitelik taşımaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim yaklaşımı kullanılmıştır. Olgubilim deseni, yaygın uygulamaları ortaya çıkarmak ve katılımcılar tarafından oluşturulan anlamları tanımlamak ve açıklamak amaçlanmaktadır (Annells, 2006). Olgubilim yaklaşımında esas amaç, bireylerin özel bir konu hakkındaki görüşlerini tanımlamak ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Creswell (2007) tanımlayıcı ve yorumlayıcı olmak üzere iki olgu bilim üzerinde durmuştur. Tanımlayıcı olgubilim türünde odaklanılan nokta katılımcıların yaşadığı deneyimlerin yorumlanmasından çok bu deneyimlerin ne olduğunun tanımlanmasıdır. Yorumlayıcı olgubilim ise yaşanmış deneyimleri yorumlamaya yönlendirilmiş bir araştırma türüdür. Bu çalışmada tercih edilen tanımlayıcı olgubilim türünde genelde şu iki soruya yanıt aranmaktadır: Bu olguya ilişkin algı/deneyimler nelerdir? Bu olguya ilişkin deneyimlerin meydana geldiği ortam ve koşullar nelerdir?

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya katılan öğretmen adayları kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Hacettepe, Yüzüncü Yıl ve Karadeniz Teknik Üniversiteleri Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programlarının farklı sınıflarında öğrenim gören 264 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, okul öncesi öğretmeni yetiştirme programına ilişkin sahip oldukları algıları ortaya çıkarmak için görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken metaforların araç olarak kullanıldığı araştırmalar incelenmiştir (Akbaba Altun ve Apaydın, 2013; Aykaç ve Çelik, 2014; Coşkun, 2010; Döş, 2010; Dündar ve Karaca, 2013; Gür, Dilci ve Coşkun, 2013; Güveli, İpek, Atasoy ve Güveli, 2011; Kaya, 2014; Özbaş ve Aktekin, 2013; Özdemir, 2012; Pektaş ve Kıldan, 2009; Thomas ve Beauchamp, 2011; Yıldırım, Ünal ve Çelik, 2011; Zhao, Coombs ve Zhou, 2010). Görüşme formunda öğretmen adaylarından “Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirme Programı ..... gibidir/benzer, çünkü .....”

cümlesini tamamlamaları ve bu cümleyi tamamlarken “Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirme Programını herhangi bir nesne, obje, hayvan veya bir varlığa benzetme”leri istenmiştir. Bu sayede öğretmen adaylarının metaforlar kullanarak okudukları programı tanımlamaları hedeflenmiştir. Metaforlardan hareketle okul öncesi öğretmeni adaylarının mevcut okul öncesi öğretmeni lisans programına yönelik algıları anlaşılmasına çalışılmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmeni yetiştirme programına ilişkin algıları içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmen yetiştirme programına ilişkin geliştirdikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması süreci; (1) metaforların belirlenmesi (2) metaforların sınıflandırılması (3) kategori geliştirme (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

Metaforların Belirlenmesi: Araştırmada 264 okul öncesi öğretmeni adayına ulaşılmıştır. Kodlama işlemi 264 öğretmen adayının formları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kodlama sırasında öğretmen adaylarının ürettikleri tüm metaforlar bir listeye aktararak geçici bir liste oluşturulmuştur. Böylece öğretmen adaylarının belli bir metaforu hangi sıklıkla dile getirdiklerine bakılmıştır.

Metaforların Sınıflandırılması: Öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde toplam 183 değişik metafor görülmüştür. Bu metaforlardan benzer olanlar birlikte gruplandırılarak ana metaforlar oluşturulmuş ve bu ana metaforları en güzel temsil ettiği düşünülen öğretmen adaylarının örnekleri seçilerek makale içinde sunulmuştur.

Kategori Geliştirme: Öğretmenler tarafından üretilen metaforlar ortak özellikleri bakımından 14 farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilerin belirlenmesinde alan yazından yararlanılmıştır (Gür, Dilci ve Coşkun, 2013; Nalçacı ve Bektaş, 2012). Bulgular ve tartışma kısmında bu metaforlar ayrıntılı şekilde açıklanarak yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenilirliği Sağlama: Nitel araştırmalarda güvenilirliği arttırmak için araştırmacıların bazı önlemler almaları gerekmektedir. İçerik analizinde bulguların güvenilirliği için bir grup araştırmacı önerilir. Bu araştırmada da veriler üç araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde incelenerek kodlanmıştır. Daha sonra üç araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılarak farklı kodlamalar üzerinde tartışılarak uzlaşıya varılmıştır. Araştırmacı izlediği aşamaları ayrıntılı ve açık bir biçimde rapor ettiği takdirde araştırmasının dış güvenilirliği; araştırma sonuçlarını kendi tercih ve yönelimlerine göre şekillendirmediğini okuyucuyu ikna ettiği takdirde araştırmanın iç güvenilirliği sağlanmış olacaktır. Yine araştırma sonucu rapor edilirken bulguların bir bölümünün orijinaliği bozulmaksızın verilmesi araştırmanın iç güvenilirliğini önemli bir şekilde yükseltecek önlemlerdendir (Merriam, 2009; Özbaş ve Aktekin, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Aynı zamanda metaforların belirlenme süreci ayrıntılı bir şekilde betimlenmiş ve araştırmanın bulguları kısmında katılımcıların ifadelerinden birebir örnekler sunulmuştur. Nitel veriler nicel olarak da ifade edilmiş, her bir kategoriye temsil eden katılımcı sayısı belirtilmiştir.

BULGULAR

Okul öncesi öğretmenliği programı hakkında öğretmen adaylarının algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemek üzere yapılan bu araştırmada 264 öğretmen adayı, okul öncesi öğretmeni yetiştirme programına ilişkin toplam 183 metafor üretmiştir. Söz konusu bu metaforlar alan yazın ışığında 14 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler ışığında oluşturulan kategoriler şu şekilde toplanmıştır: “şekillendiren”, “vazgeçilmez/gerekli”, “rehber/yönlendiren”, “zenginlik/derinlik”, “estetik/değerli”, “bilgi kaynağı/öğreten”, “gelişen/değişen”, “üreten”, “eğlendiren” “zor”, “yararlı”, “kontrol

mekanizması”, “işlevsiz/niteliksiz/gereksiz” ve “korku”. Aşağıda bu kategoriler ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Ad ay ların ın “ Ş ekil len diren” Kategorisin e ili ş kin Metaforların ın Dağı l ım ı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Heykelin ham maddesi	5	Boş levha	1
Çömlek	3	Cam	1
Yeni dökülen beton	2	Hamur	1
Çamur	2	Dantel	1
Toplam			16

Tablo 1’deki verilere göre, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “şekillendirilebilen” kategorisine ilişkin toplam 16 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride adayların okudukları programı en çok heykelin ham maddesi ve çömleğe benzettikleri ortaya çıkmaktadır. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adayları tarafından geliştirilen metaforlar ve neden bu metaforların geliştirildiğine ilişkin örnek ifade şu şekildedir:

Çömlek: Kile şekil veren bu sanat ile günlük hayatta kullanabildiğimiz birçok eşya yapılır. Bizler için çocuklar çömlek ustasının elinde şekil verilmeyi bekleyen bir hamur gibidir. Çömlek ustası işine ne kadar hakim ise ortaya çıkan ürün de bir o kadar kullanışlı olacaktır. (K112)

Tablo 2. Öğretmen Ad ay ların ın “ Vazg eç il mez/Gerekli ” Kategorisine ili ş kin Metaforlarının Dağı l ım ı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
İnşaat temeli	8	Ateş	1
Su	5	Geleceğe yatırım	1
Güneş	5	Toprak	1
Bitki	2	Solunum cihazı	1
Yağmur	1	Gözlük	1
Hava	1	Maçtan önceki idman	1
Ay	1		
Toplam			29

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının “vazgeçilmez/gerekli” kategorisine dair 29 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Adaylar, okul öncesi öğretmenliği programını en çok ‘inşaat temeli’ne benzetmektedirler. Bu kategoriye ilişkin öğretmen adayları tarafından geliştirilen metaforlar ve neden bu metaforları geliştirdiklerine ilişkin örnek ifade şu şekildedir:

İnşaat temeli: Nasıl ki bir bina inşa edilirken temeli sağlamsa bina sağlam olup, temelde sıkıntı olursa bina sallantıda olursa okul öncesi dönemde iyi bir eğitim almış birey ileriki yaşlarında başarılı olup, iyi eğitim alamamış bireyler bunun sıkıntısını çekmektedir. (K74)

Tablo 3. Öğretmen Ad ay ların ın “ Kon trol Mekan izması” Kateg orisin e i li ş kin Metaforların ın Dağı l ım ı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Robot	3	Anayasa	1
Devlet	1	Trafik polisi	1
Ordu	1	Kalite kontrol birimi	1
Bilgisayar sistemi	1		
Toplam			9

Tablo 3'e göre, okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin "kontrol mekanizması" kategorisinde 9 metafor geliştirildiği görülmektedir. Öğretmen adayları bu kategoriye ilişkin en çok "robot" metaforunu kullanmışlardır. Bu kategoriye dair örnek bir ifade şu şekildedir:

Anayasa: Anayasalarda her şeyin nasıl olması gerektiği doğrular yazar. Ancak iş işleyişe gelince farklılıklar ve olmaması gerekenler yaşanır. Biz burada öğretmen yetiştirme programındaki bireyler olarak her şeyin nasıl olması gerektiğini biliyoruz ama nasıl olacağını görmüyoruz... (K28)

Tablo 4. Öğretmen Ad ay ların ın " Zenginlik /Derinlik" Kategorisine ilişkin Metaforların ın Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Ağaç	9	Gökyüzü	1
Tarla	2	Mutfak	1
Sera	1	Orman	1
Akarsu	1	Hazine	1
Deniz	1		
Toplam			18

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının "zenginlik/derinlik" kategorisinde toplam 17 metafor geliştirildikleri görülmüştür. Öğretmen adayları bu kategoriye ilişkin en çok "ağaç" metaforu geliştirmişlerdir. Bu metafora ilişkin geliştirilen örnek ifade şu şekildedir:

Ağaç: Okul Öncesi Yetiştirme Programı çok ayrıntıları olan ve yetiştirdiği bireyler açısından bir ağacınki gibi hem olgun, tam yetişmiş meyve gibi yetkin öğretmenler hem de çürük bir meyve gibi yetersiz öğretmenler yetiştirme ihtimali olan bir durumdur. (K11)

Tablo 5. Öğretmen Ad ay ların ın "Gelişen/Değişen" Kategorisine ilişkin Metaforların ın Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Tohum	8	Teknoloji	1
Bukalemun	3	Koza	1
Çocuk	3		
Toplam			16

Tablo 5'e göre, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adayları "gelişen/değişen" kategorisinde toplam 16 metafor geliştirmişlerdir. Öğretmen adayları okudukları programı en çok 'tohuma' benzetmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin geliştirilen örnek bir ifade şu şekildedir:

Teknoloji: Dönemler değiştikçe çocuklar da değişiyor. On yıl önceki okul öncesi dönem çocuklarıyla şimdiki çocuklar aynı değildir. Bu yüzden program da bu değişen çocuklar gibi değişir değişmelidir. (K72)

Tablo 6. Öğretmen Ad ay ların ın "Yararlı" Kategorisine ilişkin Metaforlarının Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
İlaç	2	Kumbara	1
Aşı	1	Kütüphane	1
Geri dönüşüm kutusu	1	Sulama sistemi	1
Bulaşık süngeri	1	Projeksiyon	1
Toplam			9

Tablo 6 incelendiğinde, öğretmen adaylarının "yararlı" kategorisinde toplam 9 metafor geliştirildikleri görülmektedir. Öğretmen adayları bu kategoriye ilişkin en çok "ilaç" metaforunu kullanmışlardır. Bu kategoriye ilişkin geliştirilen örnek bir ifade şu şekildedir:

Projeksiyon: Bir projeksiyona geçirebildiğimiz bilgiler kadarını o da onu izleyen insanlara yansıtır. Okul öncesi öğretmeni yetiştirme programında da öğretmenlere ne kadar faydalı bilgiler verebilirsek onlar da öğrencilerini o derece faydalı yetiştirebilir. (K84)

Tablo 7. Öğretmen Ad ay ların ın “ Reh b er/Yön len d iren” Kateg orisin e il işkin Metaforların ın Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Anne	13	Harita	1
Mum	2	Trafik işaretleri	1
Hayvan eğitimcisi	2	Işık	1
Kılavuz	2	Öğretmen	1
Toplam			23

Tablo 7'ye göre, okul öncesi öğretmenliği programına dair “rehber/yönlendiren” kategorisinde 21 metafor geliştirildiği görülmektedir. Öğretmen adayları okul öncesi öğretmenliğini en çok ‘anne’ metaforuna benzetmektedirler. Bu metafora dair örnek ifade şu şekildedir:

Anne: Anne hassasiyet, duygusallık, kararlılık, sevgi gerektirir. Okul öncesi öğretmeni yetiştirme programı geleceği yetiştiren öğrencileri yetiştirdiği gibi anne de toplumun geleceği olan fertleri yetiştirir. (K128)

Tablo 8. Öğretmen Ad ay ların ın “ Bi lgi Kay n ağı/Öğreten” Kateg orisin e il işkin Metaforların ın Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Kitap	2	Usta	1
Bilgisayar	1	Denizaltı	1
Toplam			5

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmen adaylarının “bilgi kaynağı/öğreten” kategorisinde 5 metafor geliştirdikleri saptanmıştır. Öğretmen adaylarının bu kategoriye dair en çok “kitap” benzetmesi yaptıkları görülmektedir. Bu metafora ilişkin geliştirilen örnek ifade şu şekildedir:

Kitap: İnsanlar kitaplardan okuyarak bir şeyler öğrenirler. Öğretmenlerin de işi öğrendiklerini çocuklara öğretmektir. (K102)

Tablo 9. Öğretmen Ad ay ların ın “Eğlen d iren” Kateg orisin e il işkin Metaforların ın Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Papağan	2	Lunapark	1
Okey oyunu	2	Fok	1
Dans	1	Yunus	1
Oyun	1	Kuyruğunu yakalamaya çalışan kedi	1
Rubik küpü	1	Matruşka	1
Toplam			12

Tablo 9'a göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “eğlendiren” kategorisinde toplam 12 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğretmen adayları bu kategoriye ilişkin en çok “papağan” ve “okey oyunu” metaforlarını geliştirmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin geliştirilen örnek bir ifade şu şekildedir:

Rubik küpü: Her zaman farklı yönleri vardır. Çok renklidir. Eğer sevilirse eğlenceli, sevilmezse eziyettir. Farklı hamlelerle çok daha farklı bir hale çevrilebilir. (K13)

Tablo 10. Öğretmen Ad ay ların ın “Estetik/Değerli” Kateg orisin e il işkin Metaforların ın Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
İşlenmemiş elmas	2	Kıymetli taş	1
Keşfedilmemiş maden	1		
Toplam			4

Tablo 10 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenliği programına ilişkin “estetik/değerli” kategorisinde 4 metafor geliştirildiği görülmektedir. Okudukları programı öğretmen adayları en çok ‘işlenmemiş elmas’a benzetmektedirler. Bu kategoriye dair örnek ifade şu şekildedir:

İşlenmemiş elmas: Okul öncesi öğretmenleri bireylerin ilk karşılaştıkları, eğitime başladıklarında ilk tanıyacakları öğretmenlerdir. Bu öğretmenlerin işlenip sabırla ve ilgiyle minik yüreklerle ilgilenmesi ve bu işin hakkını verebilmesi için önemli bir programdan geçmesi gerekir. Öğretmenlerin yıllarca yer altında kalıp bu programı aldıktan sonra elmas olarak, yetenekli çocuklarımızı aydınlatacakları bir süreci oluşturduğunu düşünüyorum. (K69)

Tablo 11. Öğretmen Ad ay larının “Üreten” Kategorisine ilişkin Metaforların in Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Fidan yetiştirme	4	Aşçı	1
Arı	3	Fabrika	1
Bahçıvan	2		
Toplam			11

Tablo 11 incelendiğinde, öğretmen adaylarının “üreten” kategorisinde toplam 11 metafor geliştirildikleri ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adayları bu kategoriye ilişkin en çok “fidan yetiştirme” metaforu geliştirmektedirler. Bu kategoriye dair geliştirilen örnek ifade şu şekildedir:

Bahçıvan: Bahçıvan tohumunu eker, gübresini verir, sular, güneşe tutar, ilgiyle konuşur, büyütür ve meyvesini alır. Öğretmen ve program da öyledir. Çocuğu alırsınız, özenle ilgilenip, konuşur, endişelenir ve büyütürsünüz. Nasıl davranıp ilgi gösterirseniz öyle büyür. (K130)

Tablo 12. Öğretmen Ad ay larının “Korku” Kategorisine ilişkin Metaforlarının Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Köpek	3	Adolf Hitler	1
Yılan	3	Şizofren	1
Örümcek	2	Girdap	1
Çin işkencesi	1	Sonu belirsiz kuyu	1
Toplam			13

Tablo 12 incelendiğinde, öğretmen adaylarının “korku” kategorisinde toplam 11 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin en çok “köpek” ve “yılan” metaforları geliştirilmiştir. Bu kategoriye ilişkin geliştirilen örnek bir ifade şu şekildedir:

Adolf Hitler: Başta iyi olan insan sonradan kötüleşiyor ve bir katile dönüşebiliyor. Program iyileştirilmeli yoksa ortaya birçok katil çıkacak (katilden kastım çocukların ilgilerini, yaratıcılıklarını, yeteneklerini öldürmek). (K2)

Tablo 13. Öğretmen Ad ay ların in “İşlevsiz/Niteliksiz/Gereksiz” Kategorisine ilişkin Metaforların in Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Saksı	2	Çöl	1
Kilere doldurulan malzeme	1	Boş tüp	1
İçi boş dışı parlak kutu	1	Dibi delik şişe	1
Tozlu sandık	1	Pırasa	1
Toplam			9

Tablo 13 incelendiğinde, öğretmen adaylarının “işlevsiz/niteliksiz/gereksiz” kategorisinde toplam 9 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Öğretmen adayları bu kategoriye ilişkin en çok “saksı” metaforunu üretmektedirler. Bu konuya ilişkin geliştirilen örnek ifade şu şekildedir:

Pırasa: Pırasayı 40 yıl yemesem aklıma gelmez. Ama yediğim zaman da en azından karnımı doyuruyor. Bu programda pırasa gibi çocuklarla bir arada olup onlarla bir şeyler paylaşmam için illaki olması gereken bir şey değil ama faydası da yok diyemem. (K1)

Tablo 14. Öğretmen Adaylarının “Zor” Kategorisine İlişkin Metaforlarının Dağılımı

Metaforlar	f	Metaforlar	f
Yap-boz	2	Hayat	1
Çocuğa ödev yaptırma	1	Ev hanımlığı	1
Deveye hendek atlatma	1	Sabır taşı	1
Toplam			7

Tablo 14’e göre, öğretmen adaylarının “zor” kategorisinde toplam 7 metafor geliştirdikleri görülmüştür. Öğretmen adayları okudukları lisans programını en çok “yap- boz” metaforunu kullanarak tanımlamaktadırlar. Bu metafora dair geliştirilen örnek ifade şu şekildedir:

Yap-boz: Belli parçalar var. Kaliteli eğitim vermek için çaba harcanıyor. Ama tam olarak neyi, ne zaman öğretmeli, neye daha çok ağırlık verilmeli gibi sorulara net ve güzel cevaplar verilmiyor. Gelişim dönemleri sürekli işlenirken, cinsel gelişim ve gözlem gibi derslere programda çok yer verilmiyor. (K42)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okul öncesi öğretmenliği lisans programı hakkında öğretmen adaylarının algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemek üzere yapılan bu çalışmada, öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmeni yetiştirme programını daha çok ‘vazgeçilmez’ olarak gördükleri tespit edilmiştir. Bulgulara göre, çalışma grubunu oluşturan 264 öğretmen adayı, okul öncesi öğretmeni yetiştirme programına ilişkin toplam 183 metafor üretmiştir. Söz konusu bu metaforlar alan yazın (Gür, Dilci ve Coşkun, 2013; Nalçacı ve Bektaş, 2012) ışığında 14 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Oluşturulan kategoriler içerisinde en fazla metafor barındıran kategoriler “vazgeçilmez/gerekli”, “rehber/yönlendiren” ve “zenginlik/derinlik” iken, en az metafor “estetik/değerli”, “zor” ve “bilgi kaynağı/öğreten” kategorilerinde toplanmıştır. Bu araştırmanın bulguları, daha önce yapılan benzer çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir (Nalçacı ve Bektaş, 2012; Özdemir, 2012). Sözgelimi Özdemir (2012)’in öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemeyi amaçladığı çalışmasında metaforlar, “düzenli ve hiyerarşik olarak oluşturulan/işleyen bir organizasyon/mekanizma”, ‘yol gösterici”, “bir süreç”, “belli bir sonuca ulaşmaya yönelik bir araç”, “bir kural, ilke ya da amaç doğrultusunda hazırlanan tasarı”, “vazgeçilmez bir öge”, “bireyleri şekillendiren bir kalıp”, “sürekli değiştirilen bir kavram” kategorileri altında toplanmıştır.

Belirlenen kategorilerin 11’i okul öncesi öğretmeni yetiştirme programının olumlu yönlerini ifade eden metaforlardan oluşurken 3’ü ise programın olumsuz yanlarını yansıtmaktadır. Öğretmen adaylarının okudukları programa ilişkin geliştirdikleri metaforların çok büyük bir kısmının olumlu metaforlar olması son derece sevindiricidir. Ancak her ne kadar olumsuz metaforlar az sayıda olsa da, dikkate alınması gereken bir bulgu olarak karşımızda durmaktadır. Programa ilişkin daha önce yapılan çalışmalarda (AÇEV, 2002; AÇEV, 2005; Şahin, Kartal ve İmamoğlu, 2013) ortaya konan sıkıntıların devam ettiği ve söz konusu sıkıntıların öğretmen adaylarının düşüncelerini etkilediği düşünülebilir.

Yapılan bu çalışmada 183 metafordan “anne” ve “ağaç”, öğretmen adayları tarafından en fazla tekrar edilen metaforlar olmuştur. Bunların yanı sıra inşaat temeli, tohum, güneş ve su metaforları birden fazla öğretmen adayı tarafından tekrar edilen metaforlar arasındadır. Bulgular okul öncesi öğretmen adaylarının okudukları programı, ileride yapacakları öğretmenlik mesleğiyle de ilişkilendirdiklerini göstermektedir. Zira geliştirdikleri metaforlar daha önce öğretmenlik mesleğine ilişkin yapılan çalışmalarda kullanılan metaforlarla oldukça benzerlik göstermektedir. Bu durum, programın olumlu etkisi şeklinde düşünülebilir. Semerci, Semerci, Eliüşük ve Kartal’ın (2012) bütün eğitim kademelerinde görev yapan

öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine dair görüşlerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin çocukları yetiştirmeye çalıştıklarından dolayı daha çok bahçıvan metaforunu kullandıkları görülmüştür. Diğer metaforlar ise yap-boz, fabrika, güvercindir. Bu araştırmada da benzer şekilde öğretmen yetiştirme programı için bahçıvan, yap-boz ve fabrika metaforları kullanılmıştır. Akbaba Altun ve Apaydın'ın (2013) öğretmen adaylarının "eğitim kavramı" hakkındaki düşüncelerini metaforlar aracılığıyla nasıl kavramsallaştırdıklarını ortaya koymayı amaçladıkları araştırma sonunda öğretmen adaylarının somut metaforlardan su, fidan, bebek, çocuk ve yemek yeme, meyve ağacı olmak üzere altı kavramsal temayı kullandıkları görülmüştür. Benzer şekilde çalışmamızda da okul öncesi öğretmeni adaylarının eğitimi daha çok su, güneş, çiçek ve fidan metaforuyla özdeşleştirdikleri görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızda verilen yanıtlar düşünüldüğünde öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği programını eğitimin dışında ve öğretmenlik mesleğinden bağımsız olarak düşünmemeleri umut verici olduğu söylenebilir. Böylelikle okul öncesi öğretmenliği programını üreten ve gerekli kategorilerinde zihinlerde sınıflandırarak değerli oluşunu somutlaştırmışlardır.

Yanpar Yelken'in (2009) Türkiye, Almanya ve Danimarka öğretmen yetiştirme sistemlerine yönelik öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelediği araştırmanın sonucunda her üç ülkede, iyi bir öğretmen yetiştirme programının ortak özelliği olarak "daha çok uygulama" belirtilmiştir. Bu araştırmada da, okul öncesi öğretmeni adaylarının okudukları programın *uygulama* ağırlıklı olması gerektiğine yönelik vurguyu *zor* kategorisi altında belirttikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının uygulama ağırlıklı bir okul öncesi öğretmenliği programını görmek istemelerinin ve bunu zor ama gerekli görmelerinin nedeni olarak alanda yaşayabilecekleri olası sorunların şimdiden farkında olup bunlara bir an önce çözüm arayışında olmaları gösterilebilir.

Araştırma verilerinden hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

Okul öncesi öğretmenliği lisans programında halihazırda okutulan bazı derslerin içerik ve öğretim yöntemleri geliştirilmeli ve bunlar yapılırken öğretmen adaylarının özellikleri ve ihtiyaçları da dikkate alınmalıdır. Daha çok uygulamanın olduğu bir program için revizyona gidilmesi yararlı olacaktır. Revizyona gidilirken öğretmen adaylarının görüşleri çok yönlü araçlarla alınmalıdır. Örneğin araştırmamızda çarpıcı bir bulgu olarak ortaya çıkan olumsuz düşüncenin nedenlerine yönelik araştırmalar yapılabilir. Bununla birlikte programın etkililiği araştırılabilir. Aynı zamanda mezun izleme çalışmaları planlanarak öğretmen yetiştirme programları hakkında mezunların önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılabilir. Aynı öğretmen yetiştirme programından mezun olan öğretmenlerin görüşlerinin belirlendiği karşılaştırmalı araştırmalar planlanabilir.

KAYNAKÇA

- AÇEV, (2002). Okul öncesi eğitim ve öğretmen yetiştirme toplantısı raporu. 17-18 Ocak, İstanbul.
- AÇEV, (2005). Okul öncesi eğitimde kalite: üniversitelerin rolü toplantı raporu. 20-21 Nisan, İstanbul.
- Akbaba Altun, S. & Apaydın, Ç. (2013). Kız ve erkek öğretmen adaylarının "eğitim" kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(3), 329-354.
- Akman, B. & Taşkın, N. (2010). Türkiye’de ve dünyada okul öncesi öğretmeni yetiştirme alanındaki uygulamalar ve gelişmeler. *Geçmişten geleceğe okul öncesi eğitim*. MEB Yayınları.
- Anells, M. (2006). Triangulation of qualitative approaches: Hermeneutical phenomenology and grounded theory. *Journal of Advanced Nursing*, 56(1), 55-61.
- Arslan, M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 171, 100-108.
- Aykaç, N. & Çelik, Ö. (2014). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin metaforik algılarının karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 328-340.
- Azar, A. (2011). Türkiye’deki öğretmen eğitimi üzerine bir söylem: Nitelik mi, nicelik mi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 36-38.
- Coşkun, M. (2010). Lise öğrencilerinin "iklim" kavramıyla ilgili metaforları (zihinsel imgeleri). *Turkish Studies*, 5(3), 919-940.
- Creswell, J. (2013). *Qualitative inquiry & reserach design: Choosing among five approaches* (Second edition). New York: Sage.
- Döş, İ. (2010). Aday öğretmenlerin müfettişlik kavramına ilişkin metafor algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 607-629.
- Dündar, H. & Karaca, E. T. (2013). Formasyon öğrencilerinin 'pedagojik formasyon programı'na ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 19-34.
- Gür, T., Dilci, T. & Coşkun, İ. (2013). Söylem çözümlemesi bağlamında öğretmen adaylarının öğretmen toplumdaki rollerine ilişkin metafor algıları. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 2, 91-106.
- Güveli, E., İpek, A. S., Atasoy, E. & Güveli, H. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının matematik kavramına yönelik metafor algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(2), 140-159.
- Heidorn, K. (2001). Expanding The Mind - The Metaphor, <<http://members.shaw.ca/keithheidorn/lgqarticles/metaphor.htm>>
- Jensen, D. (2008). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 36-54.
- Kaya, M. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının çevre sorununa ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Turkish Studies*, 9(2), 917-931.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: John Wiley & Sons Inc.
- Nalçacı, A. & Bektaş, F. (2012). Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 239-258.
- Özbaş, B. & Aktekin, S. (2013). Tarih öğretmen adaylarının tarih öğretmenliğine ilişkin inançlarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 211-228.
- Özdemir, M. (2012). Lise öğrencilerinin metaforik okul algılarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 96-109.

- Pektaş, M. & Kıldan, A. O. (2009). Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların karşılaştırılması. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 271-287.
- Rızvanoğlu, K. (2007). *Grafik kullanıcı arayüzlerinde metaforların kültürlerarası kavramışı (Fransa ve Türkiye’de bir e-öğrenim sitesi üzerinden karşılaştırmalı bir çalışma)*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Riejos, R., Paloma, U. M. & Martin, C. (2001). The impact of visuals : Using a poster to present metaphor. *European Journal of Engineering Education*, 26(3), 301-310.
- Saban, A., Koçbeker, N. B. & Saban, A. (2006). An Investigation of the concept of teacher among prospective teachers through metaphor analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 509-522.
- Sanchez, A., Jose, M. & Barreiro, V. M. (2000). Desing of virtual reality systems for education : A cognitive approach. *Education and Information Technologies*, 5(4), 345-362.
- Semerci, Ç., Semerci, N., Eliüşük, A. & Kartal, S. E. (2012). Öğretmenlik mesleğinin gündemine ilişkin öğretmen görüşleri (Bartın ili örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 22-40.
- Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, armies and monasteries and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, 8(1), 137-146.
- Şahin, Ç., Kartal, O. Y. & İmamoğlu, A. (2013). Okul öncesi öğretmen yetiştirme programı hakkında okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 101-118.
- Şahin, Ş. & Baturay, M. H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin internet kavramına ilişkin algılarının değerlendirilmesi: Bir metafor analizi çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 177-192.
- Thomas, L. & Beauchamp, C. (2011). Understanding new teachers’ professional identities through metaphors. *Teacher and Teacher Education*. 27, 762-769.
- Yanpar Yelken, T. (2009). Türkiye, Almanya ve Danimarka öğretmen yetiştirme programlarının standartlarının İngilizce öğretmen adayı görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(4), 2047-2094.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Ünal, A. & Çelik, M. (2011). Öğretmen kavramına ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş algılarının analizi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 92-109.
- Yob, I. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.
- Zhao, H., Coombs, S. & Zhou, X. (2010). Developing professional knowledge about teachers through metaphor research: facilitating a process af change. *Teacher Development*, 14, 381-395.

Preschool Teacher Candidates' Metaphoric Perceptions About Preschool Teacher Training Program

*Hatice UYSAL, Şenay ÖZEN ALTINKAYNAK, Necdet TAŞKIN,
Berrin AKMAN, Fatma ÇAĞLAYAN DİNÇER*

Summary

PURPOSE

The goal of this study was put forward to perception of preschool teacher candidates who attend in preschool education program in the different universities in Turkey through the metaphors.

METHODS

In this research, the phenomenology approach which is one of qualitative research method was used. Preservice teachers who participated in this study was selected by convenience sampling techniques. The study group consisted with 264 preschool teacher candidates who are continued different undergraduate classes in preschool teaching of education faculties of Hacettepe University, Yüzüncü Yıl University and Karadeniz Technic University in the 2013-2014 academic year. The interview form was prepared to reveal perceptions of preschool teacher candidates who participated in the study about preschool teacher training program. Preschool teacher candidates have been completed the sentence in interview form about "Preschool Teacher training program is like/similar ....., because ...." and has been requested to use a specific entity analogy to any object, objects or animals for the Preschool Teacher Training Program. The perceptions of preschool teacher candidates about preschool teacher training program has been studied by the method of content analysis. The process of analyzing and interpreting of developed metaphor about preschool teacher training program of preschool teacher candidates was carried out in four stages as (1) determination of the metaphor (2) classifying the metaphor (3) category development (4) providing validity and reliability.

RESULTS AND CONCLUSIONS

264 preschool teacher candidates have produced 183 metaphors totally in this study to determine perceptions of preschool teacher candidates about the preschool teacher training program through metaphors. These metaphors were evaluated in 14 different categories in light of literature. The data obtained in the light of the generated categories were collected in the following way: "shaping", "essential/required", "guide/director", "wealth/depth", "aesthetic/valued", "source of information/teaching", "emerging/changing", "producing", "fun" "difficult", "useful", "control mechanism", "dysfunctional/unqualified/unnecessary" and "fear".

When 11 metaphors of the identified categories have reflected the side of the positive aspects of the preschool teacher training program, 3 metaphors of the identified categories have expressed negative. It was extremely gratifying that a very large portion of metaphors of preschool teacher candidates regarding to their undergraduate program positive metaphor. Although negative metaphors were small number, they stand in front of us as a finding that needs to be taken into consideration.

This study was conducted, metaphors of mother and tree from 183 metaphors by preschool teacher candidates has been most repeated. In addition to this groundwork of construction, seeds, sun and water metaphors are repeated more than one by preschool teacher

candidates. Results of program for preschool teacher candidates will also shows correlated with the teaching profession obtained in future. Because the metaphors which developed in this study were quite similar with the metaphors which are used for teaching profession in last studies.